

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2001 vp

Hallituksen esitys Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi samoin kuin Suomen ja Sveitsin välillä tehdyn väliaikaisen kauppasopimuksen irtisanomisen hyväksymisestä ja eräiden sopimukseen tehdyn lisäsopimuksen säännösten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä toukokuuta 2001 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi samoin kuin Suomen ja Sveitsin välillä tehdyn väliaikaisen kauppasopimuksen irtisanomisen hyväksymisestä ja eräiden sopimukseen tehdyn lisäsopimuksen säännösten hyväksymisestä

annetun lain kumoamisesta (HE 40/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- linjanjohtaja Hannu Kyröläinen, yksikön päällikkö Päivi Kaukoranta ja lähetystöneuvos Caj Söderlund, ulkoasiainministeriö
- hallitusneuvos Katriina Alaviuhkola, sosiaali- ja terveysministeriö
- liikenneneuvos Lassi Hilska, liikenne- ja viestintäministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa kesäkuussa 1999 Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin välillä henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn sopimuksen. Henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyllä sopimuksella toteutetaan henkilöiden vapaa liikkuvuus Euroopan unionin ja Sveitsin välillä yhteisön oikeutta vastaavien sääntöjen mukaisesti. Sopimuksen tavoitteena on myöntää toisten sopimuspuolten kansalaisil-

vuudesta tehdyllä sopimuksella toteutetaan henkilöiden vapaa liikkuvuus Euroopan unionin ja Sveitsin välillä yhteisön oikeutta vastaavien sääntöjen mukaisesti. Sopimuksen tavoitteena on myöntää toisten sopimuspuolten kansalaisil-

le samat elinolosuhteet sekä työnsaanti- ja työntekehdot kuin sopimuspuolten omilla kansalaisilla on.

Sopimus kattaa oikeuden tulla maahan, asua, työskennellä, toimia itsenäisenä ammatinharjoittajana ja opiskella siellä sekä oikeuden sosiaaliturvaan. Oikeudet perustuvat syrjimättömyyteen ja yhdenmukaiseen kohteluun kansalaisuudesta riippumatta. Henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus on yksi seitsemän sopimuksen muodostamasta kokonaisuudesta. Muut sopimukset koskevat lentoliikennettä, rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikennettä, tiede- ja teknologiayhteistyötä, julkisia hankintoja, maataloustuotteiden kauppaa sekä vaatimuksenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroista tunnustamista. Kaikki sopimukset tulevat voimaan samanaikaisesti.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden ja Sveitsin valaliiton välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, sekä siihen liittyvät ehdotukset laeiksi ulkomaalaislain, oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n, asianajajista annetun lain, opintotukilain 1 §:n 2 momentin, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja tilintarkastuslain 4 §:n 4 momentin muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi Suomen ja Sveitsin välillä 1927 tehdyn väliaikaisen kauppasopimuksen sekä siihen 1958 tehdyn lisäsopimuksen irtisanomista.

Sopimuksen voimaansaattamiseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin välillä tehtiin 21 päivänä kesäkuuta 1999 seitsemän eri yhteistyöalaja koskevaa sopimusta. Sopimuksista kuusi kuuluu EY:n yksinomaiseen toimivaltaan ja ne tehdään yhteisön ja Sveitsin välisinä. Koska henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus sisältää myös unionin jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, jäsenvaltiot hyväksyvät sopimuksen omalta osaltaan.

Sopimuksen hyväksyminen ei esityksen mukaan aiheuta merkittävää tarvetta muuttaa Suomen lainsäädäntöä, koska se perustuu EY:n henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevaan lainsäädäntöön. Esitykseen sisältyvillä lakiehdotuksilla on voimassa olevaa, tällä hetkellä unionin jäsenvaltioiden ja Euroopan talousalueen kansalaiset kattavaa Suomen lainsäädäntöä tarkoitus sopimuksen edellyttämässä määrin ulottaa koskemaan myös Sveitsin kansalaisia.

Käsitteltävänä oleva sopimuskokonaisuus on ensimmäinen edistysaskel sopimussuhteissa Sveitsin kanssa sen jälkeen, kun Sveitsi jäi

vuonna 1992 ETA-sopimusta koskevien neuvottelujen ulkopuolelle sopimushankkeelle kielteisen kansanäänestyksen jälkeen. Se täydentää vuonna 1972 tehtyä EY:n ja Sveitsin välistä vapaakauppasopimusta.

Neuvotellun sopimuspaketin muodostaman kokonaisuuden säilyttämiseksi sopimusten voimaantulo on kytketty kaikkien seitsemän sopimuksen hyväksymiseen kunkin sopimuspuolen osalta. Lisäksi sopimukset ovat aluksi voimassa seitsemän vuoden määräajan. Tämä antaa mahdollisuuden sopimuskokonaisuuden vaikutusten arviointiin määräajan päättyessä.

Valiokunta toteaa, että Sveitsin kanssa neuvoteltu sopimuskokonaisuus on Euroopan unionin kannalta uusi tapa integroida unionin ulkopuolinen maa Euroopan unionin piirissä tapahtuvaan yhdentymiskehitykseen. Valiokunta katsoo, että sopimuskokonaisuuden toimivuutta on seurattava ottaen myös huomioon sen vaikutukset esimerkiksi unionin laajentumisprosessiin. Valiokunta kannattaa sitä, että Euroopan unioni pyrkii edelleen tiivistämään sopimussuhteita Sveit-

sin kanssa molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla.

Henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen soveltamiseen liittyy valiokunnan saaman selvityksen mukaan tulkintakysymyksiä, jotka liittyvät Sveitsissä työssä olevan henkilön Suomessa asuvan perheen sairausvakuutuksen järjestämiseen. Kansaneläkelaitos antaisi esityksen perustelujen mukaan Sveitsin vakuutusviranomaisia varten todistuksen siitä, kuuluvatko työntekijä ja hänen perheenjäsenensä Suomen järjestelmän piiriin, jotta tällaisessa tapauksessa Suomen lainsäädännön perusteella maamme sairausvakuutus- ja terveydenhuoltojärjestelmän piiriin kuuluvat perheenjäsenet eivät joutuisi maksamaan pakollista sairausvakuutusmaksua Sveitsiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että tämä perustelujen tavoite saavutetaan.

Esitykseen sisältyy ehdotus Suomen ja Sveitsin välisen vuonna 1927 tehdyn väliaikaisen kauppasopimuksen ja sen lisäsopimuksen irtisanomisesta. Irtisanomisella ei ole Suomen kannalta vaikutuksia, koska kahdenvälisen sopimuksen sijasta on jo Suomen EU-jäsenyyden

alusta lukien sovellettu EY:n ja Sveitsin välistä vapaakauppasopimusta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä Luxemburgissa 21 päivänä kesäkuuta 1999 henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn sopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan ja

että eduskunta hyväksyy Bernissä 24 päivänä kesäkuuta 1927 Suomen ja Sveitsin välillä tehdyn väliaikaisen kauppasopimuksen irtisanomisen Genevessä 14 päivänä marraskuuta 1958 tehdyllä lisäsopimuksella tehtyine muutoksineen, ja

että lakiehdotukset hyväksytään muutattomina.

Helsingissä 1 päivänä kesäkuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Liisa Jaakonsaari /sd
 vpj. Henrik Lax /r
 jäs. Ulla Anttila /vihr
 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
 Antti Kalliomäki /sd
 Bjarne Kallis /kd (osittain)
 Ilkka Kanerva /kok
 Antero Kekkonen /sd

Outi Ojala /vas
 Kalevi Olin /sd
 Mirja Rynänen /kesk
 Martti Tiuri /kok
 Ben Zyskowitz /kok
 vjäs. Saara Karhu /sd
 Paula Kokkonen /kok
 Kari Myllyniemi /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Antti Pelttari.